

Έσω Σώμα

«Κατά βάθος ο ποιητής έχει ένα θέμα: το ζωντανό του σώμα»

Γιώργος Σεφέρης, ποιητής

Μέσω της αποδόμησης της φόρμας, του αποσπάσματος και της ενασχόλησης με την έννοια του θραυσματικού σώματος, γεννάται ένα είδος κοσμικού κολάζ, μίας κοσμικής συνεκδοχής όπου συμπυκνώνεται το τραγικό της ανθρώπινης ύπαρξης, με την έννοια της ανικανότητας του ανθρώπου να εντοπίσει, να «αποκαταστήσει» τον αρχικό, τον αυθεντικό λόγο της ύπαρξής του, να ανακαλύψει το κρυμμένο νόημά της. Συνεπώς, καλλιεργείται η ανάπτυξη των εικασιών, γεγονός που αναδεικνύει το εξής παράδοξο: αφενός μοιάζει με ένα είδος αιχμαλωσίας, που μαρτυρά την ύπαρξη των ορίων και φραγμών στην ανθρώπινη γνώση, αφετέρου όμως η έλλειψη αυτή λειτουργεί σαν έναυσμα για την άρση των ορίων, καθώς προσδίδουν τη δυνατότητα δημιουργίας διαρκώς νέων κειμένων, μιας ανεξάντλητης δημιουργικής δραστηριότητας: το «Αντικείμενο της Φαντασίας», το «Ανορίστο».

Στο ζωγραφικό κόσμο της Χαρούλας Νικολαΐδου και της Χριστίνας Παπαϊωάννου εξυμνείται ο ερωτισμός, η εσωτερικότητα και η έκσταση της ύπαρξης. Σύμφωνα με τον Nancy, η σκηνή περιγράφεται επαρκώς με τους όρους του σώματος: «Το σώμα είναι μια σκηνή. Ένα νόημα εν δράσει.», το οποίο μας οδηγεί στη σκέψη ότι το εν δράσει νόημα του σώματος είναι σκηνή ενός δράματος, όπου αυτό που διαδραματίζεται είναι η εκστατικότητα και η εκστατικότητα του «είναι». Θα μπορούσαμε ενδεχομένως να μιλήσουμε για το «Σώμα – Σκηνή», το σώμα ως αρχέγονη και στοιχειώδη (αν όχι Αρχετυπική) σκηνή.

Στο ζωγραφικό κόσμο της Χριστίνας Παπαϊωάννου διακρίνουμε την αποδόμηση των σωμάτων και των μορφών: decollage – κομμάτιασμα – αποκόλληση – τομή – μετατόπιση = σπάραγμα, κίνηση – χρόνος, διάλυση, ροή και επανασύνθεση. Η εικαστική επιφάνεια μετατρέπεται σε ένα είδος άτλαντα όπου κάθε στιγμιότυπο μπορεί να αναγνωσθεί ως αυτόνομη αφήγηση, αποτελώντας ταυτοχρόνως κομμάτι μιας ολοκληρωμένης δομής. Βρισκόμαστε στην περιφέρεια και στο κέντρο την ίδια στιγμή.

Οι χρωματικές αντιθέσεις άλλοτε έντονες και αντιθετικές κι άλλοτε παλ και παστέλ, με τη δροσιά και τη φρεσκάδα μιας πολύ σύγχρονης αντίληψης για την ιδέα την ζωγραφικής, εκπέμπει μια μουσική η οποία δικαιούται να ανήκει μόνο στο μέλλον, αφού η ζωγραφική δεν έχει τελειώσει ακόμα και δεν θα τελειώσει ποτέ. Όπως λέει και ο Δ.Δημητριάδης: «Ό,τι αναζητά το τέλος του δεν το βρίσκει παρά μόνο εκεί που το έχασε. Στην Αρχή του.»

Η ζωγραφική της Χαρούλας Νικολαΐδου, χειρονομιακή και ενστικτώδης, καταγράφεται με άμεσο τρόπο, κινούμενη σε έναν άξονα καθαρά προσωπικό και βιωματικό όπου το αντιληπτικό στοιχείο παίζει καθοριστικό ρόλο. Η λυρική των γραμμών της κυκλώνουν σε συνεχείς δίνες τα παλλόμενα σώματα. Οι επιστρωματώσεις των γραφών εναλλάσσονται σε φρενίτιδα προσπαθώντας να καθλώσουν το κινούμενο. Επικαλύπτονται και επαναλαμβάνονται σε ένα είδος αυτόματου σχεδιασμού. Με αυτόν τον τρόπο εισχωρεί στο έργο της η έννοια του χρόνου. Κάθε γραμμή, κάθε κίνηση κι ένας χρόνος, μια ιστορική μαρτυρία της πράξης της = παλίμψηστο.

Πως όμως συμβιβάζεται το σχέδιο και ο αυτοσχεδιασμός? Σύμφωνα με τον Γ.Π.Πεφάνη, ένα αυτοσχεδιαστικό ενέργημα αποκλείει την ύπαρξη ενός σχεδίου που το καθοδηγεί, ενώ το σχέδιο συνεπάγεται την ελαχιστοποίηση πιθανών αυτοσχεδιαστικών κινήσεων. Μήπως όμως η συνέχεια του σχεδίου μπορεί να συγκοπεί από από την τομή ενός αυτοσχεδιασμού? Μήπως τελικά κάθε σχέδιο, δηλαδή συνεκτική χρονικότητα και συντεταγμένη δράση, προϋποθέτει την α-συνέχεια, την τομή και το ρήγμα? Η σχέση που αναπτύσσεται μεταξύ των παλλόμενων μορφών και του κενού χώρου είναι αντιθετική και αλληλοσυμπληρούμενη την ίδια στιγμή. Η οπτική του χώρου της Χ.Νικολαΐδου εκφράζει την έννοια της σιωπής, θυμίζοντας τα μεταφυσικά τοπία του Ντεκίρικο.

Το έργο των δύο εικαστικών μπορεί να αποτιμηθεί ως ένα υπαρξιακό πεδίο αγωνίας όπου συγκλίνουν και αντιμάχονται παράλληλα το σώμα και το πνεύμα, ο έρωτας κι η μοναξιά, προτάσσοντας emphaticά την δίψα για ζωή, την ανάγκη για τον ποιητικό ρόλο της ζωγραφικής ως καθαρτική αξία μέσα από την ορμή της χειρονομίας.

Επιμέλεια Ευθύμης Λαζόγκας (Πανεπιστήμιο της Σορβόνης – Paris I-Panthéon – Διδάσκων Ιστορίας της Τέχνης, ΑΣΚΤ, Μεταπτυχιακό Εικαστικών Τεχνών, επιμελητής εκθέσεων).